

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Fjerde Afdeling)

9. marts 2017*

»Præjudiciel forelæggelse — forordning (EF) nr. 543/2008 — artikel 15, stk. 1 — artikel 16 — frosne eller dybfrosne kyllinger — maksimale grænseværdier for vandindhold — forældelse af denne grænse — praktiske foranstaltninger med henblik på kontrollen — modanalyser — forordning nr. 612/2009 — artikel 28 — eksportrestitutioner for landbrugsprodukter — betingelser for ydelse — sund og sædvanlig handelskvalitet — produkter, der kan afsættes på normale vilkår«

I sag C-141/15,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af tribunal administratif de Rennes (forvaltningsdomstolen i Rennes, Frankrig) ved afgørelse af 20. marts 2015, indgået til Domstolen den 25. marts 2015, i sagen:

Doux SA, under insolvensbehandling,

mod

Établissement national des produits de l'agriculture et de la mer (FranceAgriMer),

har

DOMSTOLEN (Fjerde Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, T. von Danwitz, og dommerne E. Juhász (refererende dommer), C. Vajda, K. Jürimäe og C. Lycourgos,

generaladvokat: E. Sharpston,

justitssekretær: fuldmægtig V. Tourrès,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 3. marts 2016,

efter at der er afgivet indlæg af:

— Doux SA ved avocats J. Vogel, M. Leroy og M. Lantourne

— den franske regering ved D. Colas, R. Coesme, C. Candat og A. Daly, som befuldmægtigede

— Europa-Kommissionen ved B. Schima, A. Lewis og K. Skelly, som befuldmægtigede,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 13. september 2016,

* Processprog: fransk.

afsagt følgende

Dom

- 1 Anmodningen om en præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af bestemmelserne i Kommissionens forordning (EF) nr. 543/2008 af 16. juni 2008 om gennemførelsesbestemmelser til Rådets forordning (EF) nr. 1234/2007 for så vidt angår handelsnormer for fjerkrækød (EUT 2008, L 157, s. 46), som ændret ved Kommissionens gennemførelsesforordning (EU) nr. 1239/2012 af 19. december 2012 (EUT 2012, L 350, s. 63), samt af Kommissionens forordning (EF) nr. 612/2009 af 7. juli 2009 om fælles gennemførelsesbestemmelser for eksportrestitutioner for landbrugsprodukter (EUT 2009, L 186, s. 1), som ændret ved Kommissionens forordning (EU) nr. 173/2011 af 23. februar 2011 (EUT 2011, L 49, s. 16).
- 2 Denne anmodning er indgivet som led i en tvist mellem Doux SA, under insolvensbehandling, ved Sophie Gautier, og SCP Valliot-Le Guenevé-Abittbol, i dennes egenskab af bestyrer af aktiverne, på den ene side, og Établissement national des produits de l'agriculture et de la mer (FranceAgriMer), på den anden side, vedrørende ydelsen af restitutioner for eksport af partier af frosne og dybfrosne kyllinger uden for Den Europæiske Union.

Retsforskrifter

- 3 I artikel 15, stk. 1, i forordning nr. 543/2008 bestemmes:

»Uden at dette berører artikel 16, stk. 5, og artikel 17, stk. 3, må frosne og dybfrosne kyllinger, når de er genstand for erhvervsvirksomhed eller handel, kun forhandles inden for [Unionen], hvis vandindholdet ikke overstiger de teknisk uundgåelige værdier, der bestemmes efter analysemetoden i bilag VI (afdrypningsmetode) eller bilag VII (kemisk metode).«

- 4 Denne forordnings artikel 16 fastsætter:

»1. Der foretages på slagterierne regelmæssig kontrol af vandoptagelsen i henhold til bilag IX eller kontrol i henhold til bilag VI mindst en gang for hver arbejdsperiode på otte timer.

Når den således konstaterede vandoptagelse overstiger den optagelse, der – under hensyntagen til den vandoptagelse, der finder sted under den del af behandlingen af fjerkræet, som ikke er omfattet af kontrollen – er forenelig med det samlede vandindhold, der er tilladt i henhold til denne forordning, og under alle omstændigheder, når vandoptagelsen overstiger de i bilag IX, punkt 10, eller i bilag VI, punkt 7, anførte værdier, skal slagteriet straks foretage de nødvendige tekniske ændringer af det system, efter hvilket behandlingen finder sted.

2. I alle de tilfælde, der omhandles i stk. 1, andet afsnit, og i hvert fald mindst en gang hver anden måned foretages kontrollen af vandindholdet, jf. artikel 15, stk. 1, ved prøveudtagning af frosne og dybfrosne kyllinger på hvert slagteri i henhold til bilag VI eller VII efter den kompetente myndigheds valg. Kontrollen omfatter ikke fjerkrækroppe, for hvis vedkommende det over for myndigheden godtgøres, at de udelukkende er beregnet til udførsel.

3. Kontrollen i henhold til stk. 1 og 2 foretages af de kompetente myndigheder eller på deres ansvar. De kompetente myndigheder kan i særlige tilfælde anvende bestemmelserne i stk. 1 og navnlig i bilag IX, punkt 1 og 10, samt i denne artikels stk. 2 strengere over for et givet slagteri, såfremt dette måtte vise sig nødvendigt for at sikre, at det samlede vandindhold, som er tilladt efter denne forordning, overholdes.

Hvis et parti frosne eller dybfrosne kyllinger ikke anses at være i overensstemmelse med denne forordning, genoptager de først kontrollen med den minimumshyppighed, der er nævnt i stk. 2, når tre på hinanden følgende kontroller i overensstemmelse med bilag VI eller VII, der gennemføres på prøveudtagninger fra tre forskellige produktionsdage i løbet af højst fire uger, har vist negative resultater. Omkostningerne ved denne kontrol bæres af slagteriet.

4. Hvis resultaterne af den kontrol, der er nævnt i stk. 1 og 2, i forbindelse med luftkøling viser, at kriterierne i bilag VI til IX er overholdt i seks måneder, kan hyppigheden af den kontrol, der er nævnt i stk. 1, nedsættes til en gang om måneden. Ved enhver overtrædelse af kriterierne i disse bilag genindføres kontrollen som nævnt i stk. 1.

5. Overskrider resultatet af den kontrol, som er nævnt i stk. 2, de tilladte grænser, anses det pågældende parti for ikke at være i overensstemmelse med denne forordning. I så fald kan det pågældende slagteri dog anmode om, at der på medlemsstatens referencelaboratorium foretages en modanalyse efter en metode, som vælges af medlemsstatens myndighed. Omkostningerne ved modanalysen afholdes af den, der råder over partiet.

6. Hvis det pågældende parti i givet fald efter modanalyse ikke anses for at overholde kravene i denne forordning, sørger den kompetente myndighed for, at partiet i den foreliggende tilstand markedsføres i [Unionen] på den betingelse, at både enkelt- og samlepakninger af de pågældende kroppe af slagteriet under den kompetente myndigheds kontrol forsynes med en banderole eller en etiket, hvorpå mindst én af de i bilag X anførte angivelser er anført med røde blokbogstaver.

Partiet i stk. 1 forbliver under den kompetente myndigheds kontrol, indtil det kan blive behandlet efter bestemmelserne i dette stykke, eller det afsættes på anden vis. Hvis det over for myndigheden godtgøres, at det i første afsnit omhandlede parti skal udføres, træffer myndigheden alle fornødne forholdsregler til at forhindre, at det pågældende parti forhandles i [Unionen].

Påskriverne nævnt i første afsnit skal anbringes på et iøjnefaldende sted, så de er klart synlige, let læselige og uudslettelige. De må på ingen måde skjules, tilsløres eller brydes af andre påskriver, billeder eller tegninger. Bogstaverne skal være mindst 1 cm høje på enkeltpakninger og 2 cm høje på samlepakninger.«

5 Artikel 18, stk. 2, i forordning nr. 543/2008 har følgende ordlyd:

»Medlemsstaterne vedtager de praktiske foranstaltninger med henblik på den kontrol, som omhandles i artikel 15, 16 og 17, i alle afsætningsled, herunder kontrol af import fra tredjelande ved fortoldningen i henhold til bilag VI og VII. De giver de øvrige medlemsstater og Kommissionen meddelelse om disse foranstaltninger. De øvrige medlemsstater og Kommissionen underrettes straks om relevante ændringer.«

6 Bilag VI til denne forordning med overskriften »Bestemmelse af vandtab ved optøning (afdrypningstest)« bestemmer følgende i sit punkt 7 under overskriften »Vurdering af resultatet«:

»Hvis det gennemsnitlige vandsvind ved optøning af de 20 prøve kroppe overstiger nedenstående procentsatser, betragtes den vandmængde, der er optaget under behandlingen, som over den tilladte grænseværdi.

Procentsatserne for de forskellige kølemetoder er som følger:

luftkøling: 1,5%

luftspraykøling: 3,3%

neddypningskøling: 5,1%

[...]«

7 Bilag VII til denne forordning med overskriften »Bestemmelse af vandindhold i kyllinger (Kemisk test)« beskriver den kemiske fremgangsmåde, der giver mulighed for at fastsætte dette indhold.

8 Artikel 28, stk. 1, i forordning nr. 612/2009 bestemmer:

»Der ydes ingen restitution, hvis produkterne ikke er af sund og sædvanlig handelskvalitet den dag, udførselsangivelsen antages.

Produkterne opfylder kravet i første afsnit, hvis de kan afsættes på [Unionens] område på normale betingelser og under den betegnelse, der fremgår af restitutionsansøgningen, og, når de er bestemt til konsum, hvis deres anvendelse til dette formål ikke er udelukket eller i betydelig grad forringet på grund af deres egenskaber eller tilstand.

Undersøgelsen af, om produkterne opfylder kravene i første afsnit, foretages i overensstemmelse med de normer og sædvaner, der gælder i [Unionen].

Restitutionen ydes dog også, hvis de udførte produkter i bestemmelseslandet er underkastet særlige obligatoriske betingelser, f.eks. vedrørende sundhed eller hygiejne, som ikke svarer til de normer og sædvaner, der gælder i [Unionen]. Det påhviler eksportøren efter myndighedernes anmodning at godtgøre, at produkterne opfylder de pågældende obligatoriske betingelser i bestemmelsestredjelandet.

Der kan desuden vedtages særlige bestemmelser for bestemte produkter.«

9 Kommissionens forordning (EF) nr. 1276/2008 af 17. december 2008 om overvågning i form af fysisk kontrol i forbindelse med eksport af landbrugsprodukter, der giver ret til udbetaling af restitutioner eller andre beløb (EUT 2008, L 339, s. 53), som ændret ved Kommissionens forordning (EU) nr. 278/2010 af 31. marts 2010 (EUT 2010, L 86, s. 15), bestemmer følgende i artikel 5, stk. 4:

»Udførselstoldstedet sørger for, at artikel 21 i [Kommissionens forordning (EF) nr. 800/1999 af 15.4.1999 om fælles gennemførelsesbestemmelser for eksportrestitutioner for landbrugsprodukter (EFT 1999, L 102, s. 11)] overholdes. Består der konkret mistanke om, at et produkt ikke er af sund, sædvanlig handelskvalitet, undersøger udførselstoldstedet, om produktet er i overensstemmelse med de gældende EF-regler, navnlig reglerne på veterinær- og plantesundhedsområdet.«

10 Forordning nr. 800/1999 blev ophævet ved forordning nr. 612/2009. Ordlyden af artikel 21, stk. 1, var identisk med artikel 28, stk. 1, i forordning nr. 612/2009.

11 Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 450/2008 af 23. april 2008 om EF-toldkodeksen (moderniseret toldkodeks) (EUT 2008, L 145, s. 1, herefter »toldkodeksen«), der blev ophævet ved Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 952/2013 af 9. oktober 2013 om EU-toldkodeksen (EUT 2013, L 269, s. 1), bestemte i artikel 118, stk. 2, at en person, som foretog en toldangivelse, havde ret til at overvære eller lade sig repræsentere ved undersøgelsen af varerne og prøveudtagningerne.

12 Ifølge denne kodeks' artikel 119, stk. 1, andet afsnit, kunne klareren anmode om en yderligere undersøgelse eller prøveudtagning af varerne, når han skønnede, at det resultat, de kompetente myndigheder havde fået, ikke gjaldt.

Faktiske omstændigheder i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

- 13 Som led i sine aktiviteter med fremstilling og markedsføring af fjerkrækød eksporterer Doux frossen kylling til tredjelande. Med henblik på ydelse af forskud på eksportrestitutionerne stillede selskabet sikkerhed. Blandt betingelserne for at opnå disse restitutioner fremgik forpligtelsen til, at de eksporterede produkter skal være af »sund og sædvanlig handelskvalitet« i overensstemmelse med artikel 28, stk. 1, i forordning nr. 612/2009.
- 14 FranceAgriMer, som er en offentlig fransk myndighed med ansvar for at tildele EU- og national støtte, udførte kontrol med kyllinger, som Doux havde produceret til eksport, og fandt, at produkternes vandindhold overskred de foreskrevne lofter i bilag VI og VII til forordning nr. 543/2008. Som følge heraf udsatte FranceAgriMer ved afgørelse af 22. juli 2013 frigivelsen af sikkerhed vedrørende de anmodninger om restitutioner, der var registreret før den 21. april 2013.
- 15 Doux nedlagde ved søgsmål anlagt den 20. september 2013 for den forelæggende ret påstand om annullation af FranceAgriMers afgørelse. Doux gjorde gældende, at afgørelsen er behæftet med en retlig fejl, eftersom ydelsen af restitutioner for eksport af frossent kyllingekød i henhold til denne afgørelse afhænger af dette køds vandindhold, skønt de i den nævnte forordnings artikel 15 fastsatte lofter ikke fandt anvendelse på det nævnte kød, når det skulle eksporteres uden for Unionen.
- 16 Doux gjorde desuden gældende, at overskridelsen af disse lofter for vandindholdet ikke påvirker de eksporterede produkters »sunde og sædvanlige handelskvalitet« som omhandlet i artikel 28, stk. 1, i forordning nr. 612/2009, og at disse produkter er i overensstemmelse med bestemmelseslandenes normer og sædvaner. Ifølge Doux er disse lofter endvidere blevet uegnede og forældede som følge af en manglende revision.
- 17 FranceAgriMer anførte, at der ikke bør ydes nogen restitution i henhold til artikel 28, stk. 1, i forordning nr. 612/2009, når de pågældende produkter ikke kan afsættes i Unionen på normale betingelser, og hvis sådanne produkter ikke er af »sund og sædvanlig handelskvalitet« den dag, hvor udførelsesangivelsen antages. Frossent kyllingekød, hvis vandindhold overskrider lofterne fastsat i artikel 15 i forordning nr. 543/2008, overholder ikke kravene i henhold til artikel 28, stk. 1, i forordning nr. 612/2009, og eksporten heraf giver således ikke ret til ydelse af en restitution. FranceAgriMer bemærkede, at 98% af kontrollerne af det frosne kyllingekød, som Doux eksporterede, i 2012 og 2013 gav resultater, der ikke var i overensstemmelse med dette krav.
- 18 Hvad angår de i hovedsagen omhandlede kontroller af de frosne kyllingers vandindhold anførte Doux, at de ikke kan gøres gældende over for selskabet, eftersom den franske lovgiver ikke har vedtaget gennemførelsesbestemmelser for de kontroller, der er foreskrevet i artikel 15-17 i forordning nr. 543/2008 i alle afsætningsled. Selskabet anfægtede endvidere FranceAgriMers afvisning af dets anmodning om i henhold til denne forordnings artikel 16, stk. 5, at få gennemført en modanalyse som fastsat, såfremt resultatet af den kontrol, som er nævnt i forordningens artikel 16, stk. 2, overskrider de tilladte grænseværdier.
- 19 Tribunal administratif de Rennes (forvaltningsdomstolen i Rennes, Frankrig) har som følge heraf besluttet at udsætte sagen og at forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:
 - »1) Udgør den tærskel for vandindhold, der er fastsat i artikel 15 i forordning [...] nr. 543/2008 og bilag VI og VII til denne forordning, et krav, som skal være opfyldt for, at varen kan være af »sund og sædvanlig handelskvalitet« som omhandlet i artikel 28, stk. 1, i [...] forordning nr. 612/2009 og [dom af 7.9.2006, Nowaco Germany (C-353/04, EU:C:2006:522)]?

- 2) Kan frossent fjerkræ, der overskrider grænsen for vandindhold i artikel 15 i forordning [...] nr. 543/2008 og bilag VI og VII til denne forordning, og som ledsages af et sundhedscertifikat, der er udstedt af de kompetente myndigheder, afsættes i Unionen på normale betingelser som omhandlet i artikel 28 i forordning [...] nr. 612/2009, og i bekræftende fald under hvilke betingelser?
- 3) Er den omstændighed, at grænsen for vandindhold er blevet fastholdt på 5,1% i henhold til bilag VI til [forordning nr. 543/2008] og ikke ændret i flere årtier til trods for de hævdede ændringer af opdrætsmetoderne og den kritik, der er fremsat i visse videnskabelige undersøgelser af, at denne grænseværdi er forældet, forenelig med EU-retten og navnlig retssikkerhedsprincippet?
- 4) Har bilag VI og VII til forordning [...] nr. 543/2008 et så tilstrækkeligt præcist indhold, at de gør det muligt at foretage de kontroller, der er foreskrevet i [...] artikel 15 [i forordning nr. 543/2008], eller har Frankrig pligt til at fastsætte »praktiske foranstaltninger med henblik på kontrol« »i alle afsætningsled«, da de kontroller af varer, der er foretaget i eksportfasen, ellers ikke kan gøres gældende?
- 5) Kan de anmodninger om modanalyser, der ifølge artikel 16, stk. 2, sammenholdt med artikel 16, stk. 5, i forordning nr. 543/2008, finder anvendelse på slagterikontroller, udvides til at omfatte de kontroller, der foretages under parternes tilstedeværelse på det stadium, hvor de eksporterede varer afsættes, under hensyntagen til navnlig artikel 41 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder?»

Om de præjudicielle spørgsmål

Det tredje spørgsmål

- 20 Eftersom det tredje spørgsmål vedrører gyldigheden af de lofter for vandindhold i frossent eller dybfrossent kyllingekød, som er fastsat i artikel 15 i forordning nr. 543/2008, er det hensigtsmæssigt at behandle dette spørgsmål først.
- 21 Med det tredje spørgsmål har den forelæggende ret nærmere bestemt anmodet Domstolen om at tage stilling til gyldigheden af de lofter for vandindhold i frossent og dybfrossent kyllingekød, der er fastsat i artikel 15, stk. 1, i forordning nr. 543/2008 og i bilag VI og VII hertil, for så vidt som disse lofter er forældede.
- 22 Hvad i denne forbindelse angår den angivelige tilsidesættelse af retssikkerhedsprincippet skal det bemærkes, at dette princip kræver, at en EU-retlig bestemmelse giver de berørte mulighed for at få et nøjagtigt kendskab til omfanget af de forpligtelser, der derved pålægges dem, og at de uden at være i tvivl kan kende deres rettigheder og forpligtelser og handle derefter (dom af 10.3.2009, Heinrich, C-345/06, EU:C:2009:140, præmis 44, og af 29.3.2011, ArcelorMittal Luxembourg mod Kommissionen og Kommissionen mod ArcelorMittal Luxembourg m.fl., C-201/09 P og C-216/09 P, EU:C:2011:190, præmis 68).
- 23 I artikel 15, stk. 1, i forordning nr. 543/2008 og bilag VI og VII til denne forordning defineres indholdet og rækkevidden af forældelsesfristerne fastsat heri klart. Disse bestemmelser fastsætter utvetydigt såvel de produkter, de vedrører, nemlig frosne og dybfrosne kyllinger, som den grænseværdi for vandindhold, der ikke må overskrides.
- 24 Endvidere kan den manglende revision af de maksimale grænseværdier for vandindhold, der er fastsat i denne forordning for frossent og dybfrossent kyllingekød, som fører til, at sagsøgeren i hovedsagens retsstilling er forblevet uændret, ikke skade retssikkerhedsprincippet.

- 25 Hvad angår Doux' argument om, at de lofter for vandindhold, der er fastsat i forordning nr. 543/2008, som svarer til dem, der var fastsat i Kommissionens forordning (EØF) nr. 2891/93 af 21. oktober 1993 om ændring af forordning (EØF) nr. 1538/91 om gennemførelsesbestemmelser til Rådets forordning (EØF) nr. 1906/90 af 26. juni 1990 om handelsnormer for fjerkræ (EFT 1993, L 263, s. 12), er ulovlige, fordi de er forældede, eftersom det fysiologiske vandindhold i fjerkræ er steget betydeligt siden 1993, og at disse lofter ikke længere står i forhold til den nye kontekst, hvori de finder anvendelse, skal det bemærkes, at hverken antallet af år, der er forløbet siden vedtagelsen af de EU-retlige bestemmelser om de maksimale grænseværdier for vandindhold i frossent kyllingekød, eller de videnskabelige studier, som sagsøgeren i hovedsagen har fremlagt, hvori konkluderes, at disse lofter skal forhøjes, i det foreliggende tilfælde kan rejse tvivl om gyldigheden af artikel 15, stk. 1, i forordning nr. 543/2008 samt bilag VI og VII hertil.
- 26 EU-lovgiver har nemlig et vidt skøn som led i udøvelsen af de beføjelser, denne er indrømmet på landbrugsområdet, når den skal foretage komplekse skøn og vurderinger (jf. i denne retning dom af 30.6.2016, Lidl, C-134/15, EU:C:2016:498, præmis 47 og den deri nævnte retspraksis). Dette gælder for valget af at foretage en revision eller ej af den gældende lovgivning om lofterne for vandindholdet i frosne og dybfrosne kyllinger.
- 27 Ingen af de forhold, som Doux og de andre berørte parter, der har indgivet skriftlige bemærkninger til Domstolen, har påberåbt sig, godtgør, at der er sket en åbenbar tilsidesættelse af grænserne for det skøn, som lovgiver har under udøvelsen af sine beføjelser inden for den fælles landbrugspolitik.
- 28 Det skal i denne forbindelse bemærkes, at Kommissionen i sine bemærkninger har anført, at den har fulgt den udvikling, som kan nødvendiggøre en tilpasning af de lofter for vandindhold, der er fastsat i forordning nr. 543/2008 for frosne og dybfrosne kyllinger, idet den har tilføjet, at selv om det fysiologiske vandindhold i kyllinger nu er let øget i forhold til det i 1993 observerede, ville en eventuel ændring af grænseværdierne for vandindhold føre til en nedsættelse heraf og ikke til en forhøjelse, eftersom de tekniske fremskridt giver mulighed for at nedsætte optagelsen af uvedkommende vand ved behandlingen af dette kød.
- 29 Hvad angår Doux' argument om, at de i hovedsagen omhandlede lofter ikke var i overensstemmelse med bestemmelserne i Rådets forordning (EF) nr. 1234/2007 af 22. oktober 2007 om en fælles markedsordning for landbrugsprodukter og om særlige bestemmelser for visse landbrugsprodukter (fusionsmarkedsordningen) (EUT 2007, L 299, s. 1), da de blev vedtaget, for så vidt som denne forordning omfatter bestemmelserne i Rådets forordning (EØF) nr. 1906/90 af 26. juni 1990 om handelsnormer for fjerkræ (EFT 1990, L 173, s. 1), hvis syvende betragtning omtalte de opståede problemers overvejende tekniske aspekter og sandsynligheden for et behov for hyppige ændringer, er det tilstrækkeligt at bemærke, at ingen af disse to forordninger pålægger en særlig forpligtelse til at foretage regelmæssige revisioner af lofterne for vandindhold.
- 30 Det følger af de ovenstående betragtninger, at undersøgelsen af det tredje spørgsmål ikke har påvist forhold, der kan påvirke gyldigheden af de lofter for vandindhold i frossent kyllingekød, der er fastsat i artikel 15, stk. 1, i forordning nr. 543/2008 og i bilag VI og VII hertil.

Om det første og det andet spørgsmål

- 31 Med det første og det andet spørgsmål, som skal undersøges sammen, ønsker den forelæggende ret i det væsentlige oplyst, om artikel 28, stk. 1, i forordning nr. 612/2009 skal fortolkes således, at frosne eller dybfrosne kyllinger, hvis vandindhold overskrider grænseværdierne fastsat i forordning nr. 543/2008, kan afsættes på Unionens område på normale betingelser og opfylder kravet om sund og sædvanlig handelskvalitet, for så vidt som de ledsages af et sundhedscertifikat, der er udstedt af de kompetente myndigheder.

- 32 Artikel 15, stk. 1, i forordning nr. 543/2008 forbyder i princippet forhandling inden for EU af frosne eller dybfrosne kyllinger, hvis vandindhold overstiger de grænseværdier, der er fastsat i bilag VI og VII.
- 33 Forhandlingen af sådanne kyllinger kan kun foretages undtagelsesvis, når de i denne forordnings artikel 16, stk. 6, fastsatte betingelser er overholdt.
- 34 De regler om forhandling af frosne eller dybfrosne kyllinger, der er fastsat i denne forordning, gælder kun for varer, der forhandles inden for Unionen, og ikke for dem, der eksporteres til tredjelande.
- 35 Frosne eller dybfrosne kyllinger kan således eksporteres til lande uden for Unionen uden at være genstand for den kontrol, der er fastsat i artikel 16, stk. 2, i forordning nr. 543/2008, uden at de skal overholde de grænser for vandindhold, der er fastsat i bilag VI eller VII til denne forordning, og uden at de er underkastet den forpligtelse til etikettering, der er fastsat i dennes artikel 16, stk. 6.
- 36 Det fremgår ikke desto mindre af Domstolens praksis, at der skal sondres mellem de økonomiske aktørers ret til at eksportere deres varer og retten til at modtage eksportrestitution, hvilket betyder, at eksport ikke nødvendigvis medfører ydelse af eksportrestitution (jf. i denne retning dom af 7.9.2006, *Nowaco Germany*, C-353/04, EU:C:2006:522, præmis 35 og 36).
- 37 Med forbehold for bestemmelserne i artikel 28, stk. 1, fjerde afsnit, i forordning nr. 612/2009, med hensyn til hvilke det ikke af de akter, Domstolen råder over, fremgår, at anvendelsesbetingelserne herfor er opfyldt i det foreliggende tilfælde, underkaster denne forordnings artikel 28, stk. 1, første og andet afsnit, ydelsen af eksportrestitutioner et krav om, at de varer, der skal eksporteres, er af »sund og sædvanlig handelskvalitet«, hvilket forudsætter, at disse varer kan afsættes på Unionens område på normale betingelser.
- 38 Det forhold, at et produkt kan afsættes »på normale betingelser«, er uløseligt forbundet med begrebet »sund og sædvanlig handelskvalitet« (dom af 26.5.2005, *SEPA*, C-409/03, EU:C:2005:319, præmis 26, og af 1.12.2005, *Fleisch-Winter*, C-309/04, EU:C:2005:732, præmis 21). Et produkt, der ikke kan afsættes på Unionens område på normale betingelser og under den betegnelse, der er benyttet i ansøgningen om restitution, opfylder ikke disse kvalitetskrav (dom af 26.5.2005, *SEPA*, C-409/03, EU:C:2005:319, præmis 22, og af 1.12.2005, *Fleisch-Winter*, C-309/04, EU:C:2005:732, præmis 20).
- 39 På denne baggrund er det ikke muligt at besvare det første og det andet præjudicielle spørgsmål hver for sig. Eftersom de i hovedsagen omhandlede kyllinger ikke kan afsættes »på normale betingelser« på Unionens område, opfylder de heller ikke kravet om en »sund og sædvanlig handelskvalitet«. Hvis de pågældende varer kan afsættes på Unionens område »på normale betingelser«, må de derimod anses for at have »sund og sædvanlig handelskvalitet«.
- 40 Det skal følgelig afgøres, om afsætningen af frossent eller dybfrossent kyllingekød inden for rammerne af undtagelsesordningen fastsat i artikel 16, stk. 6, i forordning nr. 543/2008 er foretaget »på normale betingelser« eller ej.
- 41 Det fremgår i denne forbindelse af Domstolens praksis, at det skal undersøges, om et parti fjerkræ kan afsættes i Unionen »på normale betingelser«, på grundlag af de krav, der er fastsat i denne forordning, direkte vedrørende varernes kvalitet og ikke på grundlag af krav, hvis formål alene at oplyse forbrugerne (jf. i denne retning dom af 7.9.2006, *Nowaco Germany*, C-353/04, EU:C:2006:522, præmis 38).
- 42 Ifølge artikel 16, stk. 6, i forordning nr. 543/2008 gælder, at hvis et parti frosne eller dybfrosne kyllinger viser sig at være i strid med denne forordning, fordi de tilladte grænseværdier for vandindhold er overskredet, sørger den kompetente myndighed for, at de pågældende enkelt- og samlepakninger forsynes med en banderole eller en etiket, hvorpå med røde blokbogstaver anføres: »Vandindhold

overstiger EF-normen«. Disse påskrifter skal anbringes på et iøjnefaldende sted, så de er klart synlige, let læselige og uudslettelige. Bogstaverne skal være mindst 1 cm høje på enkeltpakninger og 2 cm høje på samlepakninger.

- 43 Denne behandling og disse obligatoriske påskrifter tilsigter ikke at alene at oplyse forbrugerne, men de tjener til advarsel, idet de meddeler dem, at de pågældende varers kvalitet er blevet påvirket, og at varerne dermed er af ringere kvalitet.
- 44 På denne baggrund kan produkter, der er behandlet og mærket i overensstemmelse med artikel 16, stk. 6, i forordning nr. 543/2008, ikke anses for at kunne afsættes »på normale betingelser« på Unionens område, og de opfylder heller ikke kravet om en »sund og sædvanlig handelskvalitet«.
- 45 En sådan konklusion kan ikke svækkes af den omstændighed, at de pågældende produkter i øvrigt er i overensstemmelse med sundhedsnormerne.
- 46 Det første og det andet spørgsmål skal følgelig besvares med, at artikel 28, stk. 1, i forordning nr. 612/2009 skal fortolkes således, at frosne eller dybfrosne kyllinger, hvis vandindhold overskrider grænseværdierne fastsat i forordning nr. 543/2008, ikke kan afsættes på Unionens område på normale betingelser og ikke opfylder kravet om sund og sædvanlig handelskvalitet, selv om de ledsages af et sundhedscertifikat, der er udstedt af de kompetente myndigheder.

Det fjerde spørgsmål

- 47 Med sit fjerde spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 18, stk. 2, i forordning nr. 543/2008 skal fortolkes således, at den pålægger medlemsstaterne en pligt til at vedtage praktiske foranstaltninger på området for kontrol med frosne eller dybfrosne kyllinger, der er bestemt til eksport med eksportrestitution, og således at de kontroller, der foretages med henblik på eksport, ikke kan gøres gældende over for de berørte virksomheder, såfremt sådanne praktiske foranstaltninger ikke er vedtaget.
- 48 Såfremt der rejses tvivl om den økonomiske støtte til eksport af frosne eller dybfrosne kyllinger uden for Unionen, skal udførselstoldstedet i henhold til artikel 5, stk. 4, i forordning nr. 1276/2008 sørge for, at artikel 28, stk. 1, i forordning nr. 612/2009 overholdes. Hvis dette toldsted er i tvivl om, at et produkt er af »sund, sædvanlig handelskvalitet«, undersøger det, om produktet er i overensstemmelse med de gældende EU-regler.
- 49 Eftersom overholdelsen af den grænseværdi for frosne eller dybfrosne kyllingers vandindhold, der er fastsat i artikel 15 i forordning nr. 543/2008, er en betingelse for, at kødet kan anses for at være af »sund, sædvanlig handelskvalitet« som omhandlet i artikel 28, stk. 1, i forordning nr. 612/2009, skal de i bilag VI og VII til forordning nr. 543/2008 fastsatte metoder til at bestemme dette vandindhold gennemføres for at kontrollere, om denne betingelse er opfyldt.
- 50 Det skal i denne forbindelse fastslås, at forelæggelsesafgørelsen ikke indeholder oplysninger, der kan godtgøre, at de teknikker og metoder, der er foreskrevet i de nævnte bilag, ikke giver mulighed for at foretage disse kontroller på passende vis.
- 51 Som det fremgår af denne doms præmis 23, er bilag VI og VII til forordning nr. 543/2008 tilstrækkeligt præcise til, at der kan gennemføres kontroller af frosne eller dybfrosne kyllinger, der er bestemt til eksport med eksportrestitution.

52 I betragtning af det ovenstående skal det fjerde spørgsmål besvares med, at eftersom bilag VI og VII til forordning nr. 543/2008 er tilstrækkeligt præcise til, at der kan gennemføres kontroller af frosne og dybfrosne kyllinger, der er bestemt til eksport med eksportrestitution, betyder fraværet af praktiske foranstaltninger, hvis vedtagelse foreskrives i denne forordnings artikel 18, stk. 2, ikke, at disse kontroller ikke kan gøres gældende over for de berørte virksomheder.

Det femte spørgsmål

53 Med det femte spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 16, stk. 5, i forordning nr. 543/2008 skal fortolkes således, at den ret til at anmode om en modanalyse, der er fastsat i denne bestemmelse, finder anvendelse på de kontroller, der foretages med henblik på eksport af frosne eller dybfrosne kyllinger med eksportrestitution.

54 Eftersom det fremgår af artikel 16, stk. 2, i forordning nr. 543/2008, at de kontroller af vandindholdet i frosne og dybfrosne kyllinger, der er foreskrevet i denne forordnings artikel 15, stk. 1, ikke skal foretages af fjerkrækroppe, når det godtgøres, at de alene er beregnet til udførsel, er forordningens artikel 16, stk. 5, ikke relevant i denne sag. Bestemmelserne om procedurerne for undersøgelse af varer til eksport uden for Unionen er fastsat i toldkodeksen.

55 Domstolen har tidligere haft lejlighed til at tage stilling til eksportørens rettigheder og forpligtelser og de nationale toldmyndigheders rettigheder og forpligtelser vedrørende undersøgelsen af de eksporterede varer i den sag, der lå til grund for dom af 7. september 2006, *Nowaco Germany* (C-353/04, EU:C:2006:522).

56 Domstolen bemærkede hvad nærmere bestemt angår kontroller med restitutionsberettiget udførsel, at de EU-retlige bestemmelser fastsætter en form for samarbejde mellem eksportøren og de nationale toldmyndigheder med henblik på en korrekt gennemførelse af disse kontroller (jf. i forbindelse med Rådets forordning (EØF) nr. 2913/92 af 12.10.1992 om indførelse af en EF-toldkodeks (EFT 1992, L 302, s. 1), som ændret ved Europa-Parlamentet og Rådets Forordning (EF) nr. 82/97 af 19.12.1996 (EFT 1997, L 17, s. 1), dom af 7.9.2006, *Nowaco Germany*, C-353/04, EU:C:2006:522, præmis 63).

57 Det skal i denne forbindelse bemærkes, at det i toldkodeksens artikel 118, stk. 2, og artikel 119, stk. 1, andet afsnit, bestemtes, at den eksportør, der foretog en toldangivelse, havde ret til at overvære eller lade sig repræsentere ved undersøgelsen af varerne og prøveudtagningerne, og at han kunne anmode om en yderligere undersøgelse eller prøveudtagning af varerne, når han skønnede, at de resultater, de kompetente myndigheder havde opnået, ikke gjaldt.

58 Toldkodeksen sikrer således de erhvervsdrivende en ret, der kan sammenlignes med den i artikel 16, stk. 5, i forordning nr. 543/2008 fastsatte.

59 Uafhængigt af de i toldkodeksens artikel 118, stk. 2, og artikel 119, stk. 1, andet afsnit, fastsatte rettigheder skal det bemærkes, at det følger af fast retspraksis, at eftersom den eksportør, der indgiver en restitutionsansøgning, altid udtrykkeligt eller stiltiende indestår for, at produktet er af »sund og sædvanlig handelskvalitet«, påhviler det vedkommende i overensstemmelse med de nationale bevisregler at godtgøre, at betingelsen faktisk er opfyldt, hvis de nationale myndigheder rejser tvivl om angivelsen (dom af 1.12.2005, *Fleisch-Winter*, C-309/04, EU:C:2005:732, præmis 35).

60 Endelig er artikel 41 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder, af hvis ordlyd klart fremgår, at denne bestemmelse ikke er rettet mod medlemsstaterne, men udelukkende mod Unionens institutioner, organer, kontorer og agenturer (dom af 17.12.2015, *WebMindLicenses*, C-419/14, EU:C:2015:832, præmis 83), ikke relevant for tvisten i hovedsagen.

- 61 På denne baggrund skal det femte spørgsmål besvares således, at eksportøren af frosne eller dybfrosne kyllinger i henhold til toldkodeksens artikel 118, stk. 2, og artikel 119, stk. 1, andet afsnit, dels har ret til personligt at overvære eller lade sig repræsentere ved undersøgelsen af varerne og prøveudtagningerne, og dels at anmode om en yderligere undersøgelse eller prøveudtagning af varerne, når han skønner, at de resultater, de kompetente myndigheder har opnået, ikke gælder.

Sagens omkostninger

- 62 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Fjerde Afdeling) for ret:

- 1) **Undersøgelsen af det tredje spørgsmål har ikke påvist forhold, der kan påvirke gyldigheden af de lofter for vandindhold i frossent kyllingekød, der er fastsat i artikel 15, stk. 1, i Kommissionen forordning (EF) nr. 543/2008 af 16. juni 2008 om gennemførelsesbestemmelser til Rådets forordning (EF) nr. 1234/2007 for så vidt angår handelsnormer for fjerkrækød – og bilag VI og VII hertil – som ændret ved Kommissionens gennemførelsesforordning (EU) nr. 1239/2012 af 19. december 2012.**
- 2) **Artikel 28, stk. 1, i Kommissionens forordning (EF) nr. 612/2009 af 7. juli 2009 om fælles gennemførelsesbestemmelser for eksportrestitutioner for landbrugsprodukter, som ændret ved Kommissionens forordning (EU) nr. 173/2011 af 23. februar 2011, skal fortolkes således, at frosne eller dybfrosne kyllinger, hvis vandindhold overskrider grænseværdierne fastsat i forordning nr. 543/2008, som ændret ved gennemførelsesforordning nr. 1239/2012, ikke kan afsættes på Unionens område på normale betingelser og ikke opfylder kravet om sund og sædvanlig handelskvalitet, selv om de ledsages af et sundhedscertifikat, der er udstedt af de kompetente myndigheder.**
- 3) **Eftersom bilag VI og VII til forordning nr. 543/2008, som ændret ved gennemførelsesforordning nr. 1239/2012, er tilstrækkeligt præcise til, at der kan gennemføres kontroller af frosne og dybfrosne kyllinger, der er bestemt til eksport med eksportrestitution, betyder den omstændighed, at en medlemsstat ikke har vedtaget de praktiske foranstaltninger, hvis vedtagelse foreskrives i denne forordnings artikel 18, stk. 2, ikke, at disse kontroller ikke kan gøres gældende over for de berørte virksomheder.**
- 4) **Eksportøren af frosne eller dybfrosne kyllinger har i henhold til artikel 118, stk. 2, og artikel 119, stk. 1, andet afsnit, i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 450/2008 af 23. april 2008 om EF-toldkodeksen (moderniseret toldkodeks) dels ret til personligt at overvære eller lade sig repræsentere ved undersøgelsen af varerne og prøveudtagningerne, dels ret til anmode om en yderligere undersøgelse eller prøveudtagning af varerne, når han skønner, at de resultater, de kompetente myndigheder har opnået, ikke gælder.**

Underskrifter